

Глобалната криза и Република Корея - усилия за устойчиво развитие. Нако Стефанов

Глобалната криза и Република Корея - усилия за устойчиво развитие

Професор, доктор на философските науки, д-р по история Нако Стефанов

Ключови термини: Глобална криза, модел на антикризисно действие, устойчиво развитие, иновационна парадигма,

Въведение

На фона на протичащите сега през 2012 г. събития, които определено започват да кристализират във формата на това, което бихме нарекли „Втора вълна на глобалната криза“, въпросът за търсенето на решения за устойчиво развитие, е повече от актуален и важен. Ето защо темата за това, че през тези кризисни години има страни, които демонстрират една успешна динамика, не може да не предизвика не само академичен, но и практически ориентиран интерес.

Целта, която си поставя тази разработка, не е просто запознаване с фактологията на проблема за това как Република Корея се справя с кризата. Стремехът ни е не само да анализираме ситуацията, но и да синтезираме определени изводи. Казано с други думи ключовата цел е да се разберат, доколко пътят и намерените решения за развитие, осъществени от Република Корея формират модел. Последният термин разбираме като „свкупност от относително устойчиви връзки и взаимодействия, формиращи качествено различна от други подобни връзки и взаимодействия теоретична или реално съществуваща схема на създаване, функциониране и развитие“.

Постигането на поставената цел се осъществява чрез разработката на следните по-важни задачи:

- Очертаване на базовите параметри на кризата и ключовите причини за същата и

преглед на моделите на действие, формирани в условията на глобалната криза;

- Анализ на политическите действия и социално-икономическото функциониране на РКорея до и по време на глобалната криза;

Вместо заключение се осъществява синтез на основни изводи относно корейския

опит за справяне с въздействията на глобалната криза.

Основни методологически подходи, които се използват в дадената разработка са:

- Системен подход – съгласно този подход явленията трябва да се разглеждат като система, т.е. като съвкупност от взаимносвързани фактори, действащи като едно цяло;
- Логически подход – той подсказва, че между факторите може да съществува определена взаимовръзка и взаимозависимост, т.е. логика на взаимодействия, така че да се разкрие има или няма такава;
- Сравнително-аналитичен подход – последният използва като ключов инструмент за анализ на явленията сравнението, което ни дава вярна картина на действителността.

В крайна сметка, базирайки се на фактологията и използвайки гореуказаните подходи стремежът е да се постигне целта на разработката.

Политически действия и социално-икономическото функциониране на РКорея до и по време на глобалната криза

Следва да се има предвид, че Република Корея едно десетилетие преди „Глобалната криза“ натрупа опит с т.нар. „Азиатска криза“ от втората половина на 90-те години на ХХ век. Безспорно по характер тази криза има своите значими различия с „Глобалната криза“, но съществуват и някои общи моменти. Означава ли това, че в някакъв определен смисъл РКорея е „придобила имунитет“?

Нека в този план да разгледаме „Азиатската криза“ и как в Република Корея се справиха с нея? Финансовата криза от 1997 – 1998 год. остави дълбок отпечатък в мисленето и съзнанието на много граждани на Република Корея. Започнала като чисто финансова, като криза на пазара на валута, тя скоро се превръща в цялостна социално-икономическа криза. В известен смисъл и до днес в обществото продължава дискусиата за ключовите фактори на тази криза. За едни основните причини са вътрешни. Тук се споменават най-вече грешките на правителството, което в стремежа си да запази курса на вон спрямо долара на равнището под 900 вон за долар на практика изпразни валутните резерви на страната, довеждайки ги до равнището на 8 млрд щатски долара в края на 1997 година.

Други търсят вината в „чебол“ – гигантските промишлени групировки, чиято политика на експанзия на всяка цена, провеждана за сметка на заеми от корейски търговски банки и чужди инвеститори(т.нар. „чебол игра“) се провали. Трети наблягат на външните причини като колебанията на международните финансови пазари, провала на различните международни заемодатели и институции да оценят добре риска при даването на кредити на „чебол“-ите, както и играта на международните кредитни спекуланти, носителите на т.нар. „бързи пари“, които търсят единствено бързата печалба и при най-малък признак за вероятна загуба „бързат да офейкат“.

Но не са малко и онези, които обединяват двете основни причини в една и по този начин търсят едно по-фундаментално обяснение. За тях тази криза е израз на неспособността на икономиката на Република Корея да се приспособи към институционалните стандарти и изисквания на глобализацията. Подобно разбиране несъмнено заслужава нашето внимание с опита си да се потърси не просто една или друга причина, но и да се създаде цялостна концептуална база предвид пътищата и начините за преодоляване на кризата.

В Република Корея глобализацията стана една от основните цели на администрацията на Ким Юн Сам през 1995 година. Политиката, водена от идеята за пазар без граници прокара пътя на дерегулацията на финансовия сектор в страната. Немалко са тези, обаче, които смятат, че тази дерегулация доведе до финансовата криза от 1997-1998 год.

Администрацията на Ким Те Чжун, наследила тази на Ким Юн Сам, също така се придържа към неолиберален и глобалистки тип мислене. Ядрото на това мислене е, че вместо да се провежда една активна интервенционистка индустриална политика, с каквато се характеризира държавата в Република Корея от началото на 60-те години до средата на 90-те години, правителството трябва да остави всичко на пазарните сили и нека те да решават кое и какво да става. Аргументите за защита на една такава политика са, че индустриалната политика на държавата изисква огромно количество от информация, която в днешната сложна обстановка трудно и скъпо може да се набави. И въпреки нейното набавяне няма гаранция за това, че тя ще „роди“ желаните решения. В този смисъл като отговор на глобализацията, вместо да се противопоставя на този процес, държавата следва да остави да действа свободната игра на пазарните сили, които ще „открият оптималните бизнес-структури“^[1].

В условията, които поставя Международният валутен фонд(МВФ), когато подписва съглашението с Република Корея на 3 декември 1997 година за отпускане на 21 млрд долара заем, е поставено следното: Правителството на Република Корея следва да осъществи някои структурни реформи и да се съгласи с някои водещи принципа при провеждането на своята макроикономическа политика. Структурните реформи могат да бъдат групирани в четири сектора:

- публичен сектор;
- пазар на труда;
- финансов пазар;
- корпоративен сектор.

Водещите принципи засягат взаимоотношенията между бизнеса и правителството. Те предполагат въвеждането на един англо-американски модел на макроикономическа политика, който се опира на капиталовите пазари и на ударение върху прозрачността с една минимална роля на държавата в икономическото структуриране.

Трябва да се каже, че се постигнаха определени успехи в преодоляване на кризата без да твърдим, че те са резултат именно на точното и непрекословно следване на препоръчаното от МВФ. Ако погледнем динамиката на икономическия растеж през следващите „Азиатската криза“ години може да се отбележат такива цифри:

Година

1996

1997

1998

1999

Икономически ръст

6.8

5.0

- 6.7

10.7

Казано с други думи икономиката на Република Корея пак излиза на магистралата на стопанската динамика. Тук следва да се дадат и други данни, които да потвърдят този извод. Така например вонът е стабилизиран и се обменя на равнище 1200 вона за долар. Пак рязко се увеличава износьт. Спада безработицата. Валутните резерви през пролетта на 2001 година стигат астрономическата цифра 90 млрд щатски долара.

Извън конкретните цифри за оздравяването на икономиката на Република Корея следва да си зададем навярно по-важния въпрос. Дали се формира нова стопанска политика в Република Корея, която да замени провежданата до средата на 90-те години държавна индустриална политика?

Практиката тук като че ли си противоречи със заявленията относно пазара без граници, тъй като с въпросите на реформирането и в четирите сектора се заема държавата, въпреки грешките в политиката по отношение на валутния курс, допуснати в предишния период.

Всичко това ни кара да мислим, че в Република Корея се формира нов тип стопанска политика,

значително различаваща се от традиционната индустриална политика, осъществявана дотогава. В условията, когато страната няма ресурсите да се противопостави на процеса на глобализация, се предлага "влизане" в този процес и конституирането в неговите рамки на собствено място. Държавата се разглежда в ролята на активен интегратор. В същото това време именно тя поема ролята на този, който ще минимизира негативните влияния от глобализацията в кооперация с местните власти и граждански групи.

Като един от пътищата за редуциране на негативното въздействие на глобализацията се разглежда регионалното коопериране. Този подход търси максимизиране на ползата от глобализацията, като в същото това време се осъществява предпазване от социално-икономическата поляризация на обществото. Безспорно мощта на държавата е отслабена от провеждания курс на глобализация. Но силата и е все още значителна. Държавата остава единствения централизиран ресурс на сила, който може да осигури справедливост, да осъществи реформи и да бъде отговорен за социалните взаимодействия [\[2\]](#).

Но несъмнено най-голям интерес предизвиква въпросът за това, как работи този нов модел на взаимодействия в условията на „Глобалната криза“. Тук на първо място следва да се спомене анти-кризисната програма „Инициатива за двигатели на нов растеж“ (New Growth Engines Initiative). Последната е фокусирана върху 22 приоритетни области на развитие (проекти), които са обединени в 6 групи:

1. Енергетика и околна среда.
2. Транспортни системи.
3. Новите информационни технологии (ИТ).
4. Нови разработки в интеграционните индустрии.
5. Биоиндустрии.
6. Научно-изследователска дейност.

Към първа група се отнасят направленията:

- «Повишаване на консумацията на чисти въглища»;
- «Разработването на биогорива от биоресурсите на океана»;
- «Слънчева енергия и нейното използване»;
- «Въглеводородни емисии, разделяне и обработка»;
- «Създаване на ново поколение електроцентрали, способни да работят на алтернативни горива»;
- «Развитие на ядрената енергетика»;

В областта на енергетиката и производството на биогорива програмата включва инвестиции от \$ 22,9 млрд. и \$ 16,5 млрд., съответно, в рамките на 5 години. Очакван резултат - създаване на съоръжения за производство на 80 милиона барела биогорива за година, 150 хил. нови работни места, намаляване на потреблението на петролни продукти с 13,4% през 2008 г. до 43,3% от 2018 год. [\[3\]](#)

Във 2-та група са включени направления като:

- «Биологически чист транспорт» (Зелена автомобили)»;
- «Корабостроене и морски системи».

Развитието на транспортната система е планирано в две направления:

- развитие на автоматизирани системи и технологии;
- взаимодействието на морските плавателни съдове с крайбрежната инфраструктура.

Преките инвестиции в транспорта са 1 милиард щатски долара за 5 години. Следва да се отбележи, че корабостроенето и автомобилите остават приоритетни области за държавната икономическа политика. Южна Корея възнамерява да продължи да води в корабостроителната промишленост, чийто дял е 40% от световния корабостроителен пазар.

В подкрепа на корабостроенето и морската индустрия, включително изграждането на тежкотоварни мобилни докове за дълбоки води правителството планира да отдели \$ 551 млн. до 2013 г.. В автомобилостроенето, програмата предвижда инвестиции от около \$ 500 млн.

3-та група включва:

- «Полупроводникови системи»;
- «Ново поколение дисплеи»;
- «Ново поколение мобилни телефони»;
- "Нови технологии за осветление" (LED lighting);
- «Нови логистични системи" (RFID/USN).

Информационните системи и електрониката са сред основните отрасли на икономиката. Развитието на нови технологии в тези индустрии е обект на сериозно внимание от правителството. То планира да инвестира \$ 21,2 млрд. за 5 години. Основна насока е разработване и производство на полупроводници и чипове, за което се предоставя по-голямата част от средствата - \$ 10,1 млрд.

В 4-та група - «Роботизация», «Нови материали и нанотехнологии", "Иновационни технологии, нови продукти и процеси», «Развитие и консолидиране на телекомуникациите и радиоразпръскването». Инвестициите в този сектор на икономиката ще са в обем \$ 25,9 млрд. От тях за разработване и внедряване на нови материали, ще бъдат похарчени \$ 9,5 млрд. за 5 години. За развитие на радиотелекомуникациите се предвиждат \$ 14 млрд. Очакваният икономически ефект само от въвеждането на автоматизирани линии (роботизацията) е \$ 420 млрд. до 2020 г.. Като цяло се планира постигане на ново по-високотехнологично равнище на производство.

В 5-та група са направленията - "Нова медицина и медицинско оборудване». Инвестиции в областта на биотехнологиите са в размер на \$ 677 млн. за 5 години. Развитието ще бъде съсредоточено върху разработването на нови лекарства и медицинско оборудване за да се увеличи износът на произведените продукти. През 2007 г., вносът на медицински продукти в Южна Корея е в размер на \$ 2,2 млрд., а износът - общо \$ 1 млрд.[\[4\]](#)

Задачата, която си поставя правителството е да осигури пробив в производството на висококачествени и високотехнологични медицински продукти.

В 6-та група изследователските направления включват:

«Проектиране", "Меки материали", "Здравни грижи", "Култура и културно-историческо наследство".

През призмата на гореказаното ставя ясно, че предлаганата и провежданата от РКорея антикризисна политики следва да бъде причислена към модел на действие, ориентиран не толкова към съкращаване на разходи, колкото към разширяване на перспективата. Резултатът от такъв модел е следният[\[5\]](#):

2009 г.

2010 г.

2011 г.

0.3%

6.2%

3.6%

Вместо заключение - синтез на основни изводи относно корейския опит за справяне с

въздействията на глобалната криза

Тези ключови моменти според нашето виждане са следните, ранжирани според тяхната важност:

- Действието на държавата като инициатор, интегратор и координатор на антикризисни действия. Без осъществяването на подобни роли е невъзможно да се осигури синергетичния ефект на борбата с кризисните явления;
- Формирането на иновационна платформа на развитие като ключов компонент на антикризисната политика;
- Регионалното коопериране като път за редуциране на въздействието на „Глобалната криза“;
- Усилия за избягване на социалната поляризация като важно условие за формиране на устойчивост на развитието;
- Създаване на мрежа за международно сътрудничество, която мрежа се превръща във важен канал за овладяване на върхови постижения в науката и технологиите.

Основни източници

1. Korea Journal, Winter 1997, Vol.37, N4;
2. 2. Korea Focus, 1999, Vol.7, No3;
3. 3. <http://www.morvesti.ru/anons-file/index.php?news=3622>
4. 4. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ks.html>

[1] Korea Journal, Vol.37, N4, Winter 1997, p.13.

[2] Korea Focus, 1999, Vol.7, No3, p.75.

[3] Вж. в <http://www.morvesti.ru/anons-file/index.php?news=3622>

[4] Ibidem.

[5] Вж в <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ks.html>